

KRÖNIKA

Publika tårar serverade med tendens

"Det finns väl inga som helst skäl att tro att någon kvinna någonsin skulle fara med osanning, hon har ju bara barnets bästa för ögonen."

Det talas ofta närmast tårflödesframkallande vackert om värdet av så kallad public service; om hur tjusiga saker som demokrati och medborgarskap och svaga gruppers hotade intressen försvaras av den licensfinansierade televisionens stolta bälverk. Oberoende, integritet och kvalitet är honnörsorden. Public service utgör alternativet till det enkla och tarvliga som tillhandahålls av de raa – alltid just raa – marknadsaktörerna, här tar man ett ansvar för de ädlare formerna av journalistik. Ja, visst låter det fint? Fast så finns det ju en praktik också.

Ta ett någorlunda allvarligt ämne, låt oss säga värdnadstvister. Vi har ju numera en lagstiftning som betonar värdet av barnens kontakt med bägge föräldrarna efter en skilsmässa, vilket rent konkret yttrar sig i att kvinnan inte längre automatiskt tillerkänns enskild värdnad bara därför att hon tycker att det vore smidigast.

JAMEN, SÅ KAN VI JU INTE HA DET, menar givetvis många, inte sällan fränksilda kvinnor. Alltså blir detta en fråga för Uppdrag granskning, public service i dess prydnad. Det görs ett reportage och det anordnas debatt efteråt.

I reportaget fladdrar det förbi ett antal experter. En av dem säger att det är anmärkningsvärt att domstolarna inte alltid fäster sig vid kvinnors uppgifter om förekomst av våldsanheter, att de är så kinkiga att de ibland frågar efter en dom i ärendet. Vad, ska det inte rätta med en anmälan? Det finns väl inga som helst skäl att tro att någon kvinna någonsin skulle fara med osanning, hon har ju bara barnets bästa för ögonen.

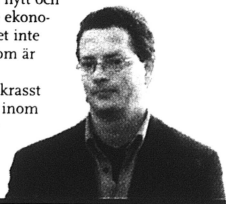
Så inleds då debatten av den kvinnliga programledaren, och där har vi det omedelbart. "Jaa, Lotta Insulander-Lindh, som advokat, hur känns det att se sånt här? Blir du arg och irriterad?" Och på den nivån håller det sig där efter. "Hur påverkas barn av att se sina mammor bli slagna? Vad tror du? Och hur känns det?" Detta är samhällsbevakning av märke Sveriges Television. I vilket avseende den skulle skilja sig från, och utgöra ett alternativ till, allt kvallstidningsslasket är inte alldeles lätt att se.

Samma sak, givetvis, med de många fabriksnedläggningar som det har rapporterats om på senare tid. Japp, nu ska vi prestera journalistik här, vi skickar ner en tung reporter som sticker en mikrofon i näsan på folk som just har varslats om uppsägning och frågar dem hur det känns. Ja, hur känns det egentligen att få ett sånt besked när man kommer till jobbet på morgonen? Näha du, tycker du att det är ett svek från företagets sida?

MAN KUNDE JU KANSKE annars tänka sig en journalistik som någon gång försökte klargöra vad som kännetecknar en ekonomi där det innebär ett allvarligt problem att en gammal bildäcksfabrik läggs ned. Om vi bara för ett ögonblick bortser från känslolivet, så finns det ju ett par andra aspekter på det här med uppsägningar och nedläggningar. En fungerande ekonomi har en fungerande arbetsmarknad som absorberar friställda från olönsamma fabriker, förutsatt, givetvis, att dessa har den utbildning som efterfrågas. Att resurser frigörs från något gammalt och dåligt för att kunna införlivas i något nytt och växande är i en fungerande ekonomi av godo. Så kanske är det inte bristande företagarmoral som är det stora problemet?

Men slikt är alldeles för krasst och sakligt för att rymmas inom public service-varianten av journalistik.

Och det känns, om vi nu ska gå in på det, faktiskt inget vidare.

JAN SÖDERQVIST

Montalbano – en perfekt juldeckare

Camilleris deckare säljer i miljonupplagor i Italien. Nu kan vi svenskar stifta bekantskap med denne synnerligen läsbara författare. Med handlingen förlagd till Sicilien finns det ingen brist på brottslighet och mystik. Knut Carlqvist presenterar två översatta fynd ur författarens produktion.

Det är otänkbart att kommissarie Montalbano skulle laga sin mat själv, på sin höjd är han kapabel att värma den. Maten lagar husan, idel läckerheter. Och annars äter han ute. Knaperstek rödbarb går före arbetet och älskarinnan. I den truten hamnar inga hamburgare.

Mallen för en italiensk deckare (eller för den delen tyska eller ryska) kan som i fallet med Andrea Camilleris *Smörgåstjuven* vara Chandlersk, men stämningen är det inte. Har Camilleris hjälte svårt att sova beror det som regel på sardinerna kvällen innan. Han är inte i luven på sin chef, som tvärtom lojalt tystar ner övertrampen, och han hunsar sina underordnade i det grovsta. Vad är det för vits med att vara kommissarie om man inte får sätta ner fötterna överallt? Inte ens maffian får sig att skjuta honom. Han är kort sagt den älskade sonen i sin sicilianska Familja.

Av det följer en speciell syn på kvinnor. Han polar till och från med ett stryktäligt fruntimmer en flygresa bort, Livia. De räkar få hand om en sjuaring och morgonen därpå sover hon och pojken tillsammans i sängen: "Han blev dyster och greps av en dunkel föräning", skriver Camilleri.

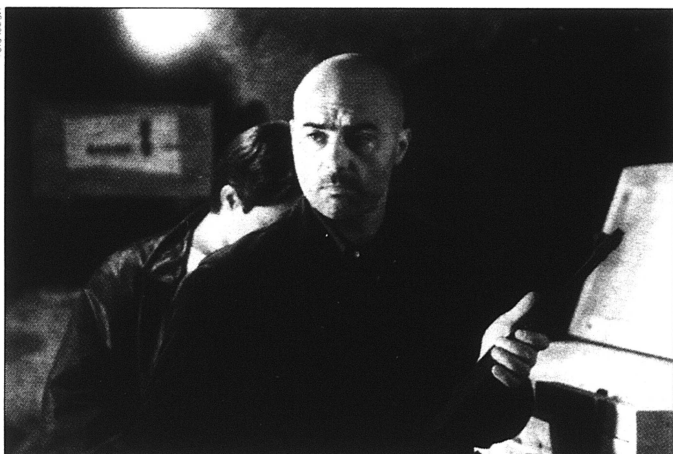
En svenska med sällsynt tålåmod

Obetalbar är svenskan Ingrid Sjöström som först dyker upp i *Vattnets form* (som kom redan i fjol). Blond, långbent och yppig, lätt-sinnig förstås och dessutom racerförare och bilmekaniker! Jag vet inte hur många blonda svenskor som är bilmekaniker, men de är färre än hårfriörskorna. Anita Ekberg har gjort ett outplånligt intryck på italienska karlar av Camilleris generation (han är drygt 70). Denna Ingrid sågs ha svårt att anpassa sig till traktens seder och bruk men låter sig tålmodigt utnyttjas av sin brutala svärfar – ett tålåmod som är rätt sällsynt i Sverige numera – vilket ger kommissarien ett tillfälle att praktisera lite oortodox siciliansk avskräkning.

Machointelligenen har sina sympatiska sidor. När Ingrid och Montalbano ska till så blir det inget av, det är förstas hon som tar initiativet. En Wallander drabbad av impotens skulle sucka och stöna i flera kapitler, men Montalbano tar det som en bekräftelse på sin manlighet. En siciliansk man kan inte manipuleras. Han vill när han vill. Varpå de två blir vänner.

Jag kan tänka mig att jämställdhetsarbetet inom EU är mödosamt.

Smörgåstjuven är annars en sparsmakad, realistisk historia. En pensionär har med hustruns goda minne inrättat ett kärleksnäs-

Salvo Montalbano (Luca Zingaretti) upptäcker en vapengömma. På tv-seriens Sicilien kryllar det av mysterier.

Deckare

Smörgåstjuven
Terrakottahunden
Andrea Camilleri
Övers. Barbro Andersson
Fischer & Co, 2001

te på firman, där han tar emot en vacker tunisiska tre gånger i veckan (Montalbano visslar imponerat) och mördas hemma i hissen. Samtidigt blir en fiskare skjuten av den tunisiska kustbevakningen, sedan hans trålar varit inne på tunisiskt vatten. Montalbano lyckas pracka den utredningen på granndistriktet. Det ena hänger förstås ihop med det andra.

Historien erinrar om Chandlers *Den stora sömnen* om man kan tänka sig den i en hyreskasern med vitt vin och tanter i vartenda fönster. Det kunde ha hänt.

Den andra Camilleri är *Terrakottahunden*. De mumifierade kvarlevorna av en pojke och en flicka påträffas inmurade i en grotta på landsbygden. De har dött vid krigslutet, i samband med amerikanarnas ankomst. Berättelsen slingrar sig fram bland byarna och Camilleri får bruk för sina historiska kunskaper. Men det är lika soltorkat och sparsmakat.

Säljer mycket i Italien

En passus som fastnade i minnet gällde en gammal fascist, cavaliere Misuraca, som varit med i de stora slagen, från Guadalajara under spanska inbördeskriget till Bir el Gobi i Libyen, ett levande minnesmärke över historiska misstag. Men Montalbano dömer inte. "Han tyckte om honom på sitt sätt, för i denna härva av korruperade och korruperande, maktmissbrukare, mutkolvar, bestickare, lögnare och menedare som varje dag utökades med nya hade kommissarien sedan en tid tillbaka börjat känna en viss ömhet för personer som han visste var obotligt hederliga." En människas karaktär har inte mycket med åsikter att göra.

Camilleri säljer miljonupplagor i Italien. Och det är välfortjänt. De svenska utgåvorna har dessutom ett behändigt format och en behaglig grafisk form, perfekta att läsa i soffan med fötterna på bordet och lite julnötter därtill.

KNUT CARLQVIST